

УДК 336.72

А. В. Рибчук,

д. е. н., професор, професор кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>

О. Р. Протишин,

к. е. н., доцент, голова циклової комісії економіки підприємства та менеджменту,
Дрогобицький фаховий коледж нафти і газу
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3715-3740>

В. І. Зінкевич,

к. с/г н., доцент, завідувач відділення, Дрогобицький фаховий коледж нафти і газу
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1004-1685>

Я. С. Лапчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9928-1943>

М. Б. Паласевич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4474-543X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.9.36

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

A. Rybchuk,

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Mathematics and Economics,
Drohobitsy State Pedagogical, University named after Ivan Frank

O. Protsishin,

PhD, Associate Professor, Head of the Cyclical Committee of Business
Economics and Management, Drohobitsky Oil and Gas Facility College

V. Zinkevich,

PhD, Associate Professor, Head of the Department, Drohobitsky Oil and Gas Engineering College

Ya. Lapchuk,

PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Mathematics and Economics,
Drohobitsky State Pedagogical University named after Ivan Franko.

M. Palasevich,

PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Mathematics and Economics,
Drohobitsky State Pedagogical University named after Ivan Franko

INTELLECTUAL POWER AS A TOOL FOR INNOVATIVE CHANGES IN THE NATIONAL ECONOMY

У статті проаналізовано механізм взаємодії інтелектуальної власності та інноваційної сфери, ефективність котрого забезпечує високу якість економічного зростання, що проявляється в технологічному, інноваційному, інституційному, економічному та соціальному розвитку країни. Зазначено, що економічна реалізація інтелектуальної власності є передумовою, що забезпечує її відтворення, а за допомогою результатів інтелектуальної власності визначається адекватність формування інституційної інноваційної інфраструктури розвитку самого процесу присвоєння інтелектуальних цінностей. Підкреслено, що інтелектуальна власність є інституціоналізованими відносинами між суб'єктами господарської діяльності з приводу присвоєння інтелектуальних цінностей та використання інтелектуальних благ з метою інноваційного розвитку національної економіки. Сутність економічної реалізації інтелектуальної власності може проявлятися: по-перше, у забезпеченні нової якості соціально-економічного та інноваційного розвитку; по-друге в отриманні та присвоєнні доходу від інтелектуальної творчості у процесі її реалізації в інноваційних проектах; по-третє, в орієнтації результатів інтелектуальної власності на інноваційне зростання національної економіки. Представлено напрямки удосконалення механізму управління інтелектуальною власністю, котрий заснований на дієвій стратегії, ефективних методах аналізу та відбору портфеля інтелектуальної власності, вартісній оцінці її об'єктів, що вимагає обґрунтованих способів реалізації інноваційних проєктів у національній економіці.

The article analyzes the mechanism of interaction between intellectual power and the innovation sphere, the effectiveness of which ensures the high level of economic growth, which manifests itself in technological, innovative economic, institutional, economic and social development of the region. It is noted that the economical implementation of intellectual power and change of mind will ensure the creation, and the additional implementation of the results of intellectual power is determined by the adequacy of the institutional innovation infrastructure development of the very process of assigning intellectual values. It is emphasized that intellectual power is the institutionalized bonds between the subjects of government activity from the drive of the assignment of intellectual values and the vicariousness of intellectual benefits from through innovative development of the national economy. The essence of the economical implementation of intellectual power can be manifested: firstly, in the secured new capacity of socio-economic and innovative development; otherwise, in the derivation and assignment of income from intellectual creativity in the process of implementation in innovative projects; thirdly, in terms of the results of intellectual power on the innovative growth of the national economy. It is shown that the effectiveness of the mechanism for managing intellectual power is significant. This means the effectiveness of the functioning of the entire innovative system and consequently affects the rate of growth of gross domestic product, since the formal system does not correspond to current needs. It is presented directly to the improvement of the mechanism for managing intellectual power, which is based on effective strategy, effective methods of analysis and selection of a portfolio of intellectual power, partisan assessment and objects that emphasize the implementation of innovative projects in the national economy.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інноваційне зростання, інноваційна інфраструктура, механізм управління інтелектуальною власністю, інтелектуальні блага, національна економіка.

Key words: intellectual power, innovative growth, innovative infrastructure, mechanism for managing intellectual power, intellectual benefits, national economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Високий рівень конкурентоспроможності найбільш розвинених держав світу значною мірою визначається ефективним розвитком науки та новітніх технологій. Провідну роль у цьому процесі виконують на сьогодні ті країни, економіка котрих базується на знаннях, оскільки вступаючи у цифрову епоху, вони активно трансформують традиційні форми економічних відносин, формуючи нові механізми активізації інноваційної діяльності. Поглиблення міжнародного поділу праці характеризується наявністю глобальної конкуренції у галузях високих технологій, переходом від "закритих" до "відкритих" інновацій та створенням можливостей їх швидкого поширення. Інновації стають визначальним фактором розвитку та трансформації економіки, виступаючи в ролі каталізатора при адаптації економік окремих країн до умов глобального конкурентного середовища, що стрімко змінюються. Основним інструментом інноваційних перетворень стає інтелектуальна власність, оскільки саме нові розробки, захищені сильними патентами, можуть сприяти ефективному інноваційному розвитку, а світові технологічні лідери, водночас формують високу частку доданої вартості [11, с. 413]. через використання результатів інтелектуальної діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням взаємозв'язків інтелектуальної власності та напрямків інноваційного розвитку економіки займаються відомі зарубіжні

вчені, підтвердження чого слугують їхні праці: Г. Антошової [9], Х. Валенсуели [9], Е. Голда [12], М. Греко [13], М. Грімальді [13], Н. Дамія [15], С. Дюранда [11], Л. Крічеллі [13], Д. Модіка [15], У. Мільберга [11], Дж. Моріна [12], Т. Сімко [14], Х. Сіфуентеса [9], С. Страццолло [13], Г. Феруцці [13], К. Фостера [10], А. Хафієра [15], З. Чеховіна [15], Е. Шадіда [12].

У своїх наукових доробках вітчизняні учені також аналізують напрямки та перспективи реалізації інтелектуальної власності у національних інноваційних проектах — С. Гарна [1], І. Дронов [1], Т. Деділова [8], І. Кирчата [8], С. Крупіна [2], А. Кузнецова [6], С. Лойко [3], Ю. Мазур [4], Т. Матюк [4], Ю. Павловська [7], І. Силка [5], А. Чередніченко [3], О. Череп [6], О. Чернишов [7], О. Шершенюк [8], А. Шнурко [1], О. Юрченко [8], Н. Яблонська [2].

Водночас, існуючі нині методологічні підходи до управління інтелектуальною власністю не повною мірою враховують особливості її реалізації на різних етапах життєвого циклу інноваційних проектів.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У більшості публікацій українських дослідників аналізується безліч чинників як сприятливих, так і стримуючих розвиток інноваційної діяльності у національній економіці. Наявний потенціал зростання ринку наукових розробок визначає необхідність підвищення ефективності та якості управління інтелектуальною власністю, що можна забезпечити за допомогою формування активних механізмів інновац-

ійної діяльності, а також скоординованих дій держави, бізнесу та науки. Вирішення цих проблем є актуальним завданням, оскільки має важливе науково-практичне значення для управління інноваціями та інвестиційною діяльністю. Водночас практика показує, що інтелектуальна власність є потужним фактором підвищення конкурентоспроможності інноваційної економіки та потребує адекватного впливу на процеси, пов'язані з її використанням, що і необхідно дослідити більш ґрунтовно.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розкриття системи взаємозв'язків між інтелектуальною власністю та інноваційними процесами у національній економіці.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Запорукою успішного розвитку інноваційної економіки та суспільства є інтелектуальні ресурси, і особливо знання, інформація та людський потенціал. Від ефективного управління інтелектуальною власністю багато в чому залежить і конкурентоспроможність країни на світових ринках наукомісткої та високотехнологічної продукції. Як свідчить прогресивний зарубіжний досвід, інтелектуальна власність підвищує продуктивність господарської діяльності, забезпечує динамічний розвиток економіки. Реалізація інтелектуальної власності у технологічних об'єктах є передумовою, що забезпечує її відтворення, а за допомогою результатів інтелектуальної власності визначається адекватність формування інституційної інноваційної інфраструктури розвитку самого процесу присвоєння інтелектуальних цінностей. Суспільний характер відносин щодо присвоєння є обов'язковою умовою формування та реалізації власності взагалі та інтелектуальної власності зокрема через механізм взаємодій суб'єктів господарювання з приводу створення та використання результатів наукових розробок в інноваційних процесах [14, с. 19].

Використання результатів інтелектуальної власності дозволяє вибороти лідируючі позиції на внутрішньому ринку, сприяє виходу інноваційно-активних підприємств на зовнішній високотехнологічний ринок, формує інтелектуальний потенціал підприємства; підвищує його технічний рівень, збільшує синергетичний ефект відкритих інновацій, підвищуючи цим конкурентоспроможність підприємства та національної економіки загалом. Суттєвими факторами, що визначають конкурентоспроможність товару та товаровиробника, є: ступінь новизни результатів наукових розробок, рівень їхнього

використання у готових виробках, застосування нових прогресивних науково-технічних рішень, технічні, конструкторські, дизайнерські характеристики товару, патентна захищеність нових технологічних продуктів [7, с. 156].

Становлення ринку інтелектуальної власності пов'язане з розвитком інноваційної детермінанти вітчизняної економіки. Інноваційну діяльність дедалі більше пронизують відносини інтелектуальної власності, котрі мають домінуючий вплив на отримання нових властивостей товарів і послуг, користуються підвищеним попитом у споживачів та дозволяють отримати суб'єкту господарювання отримувати високу норму прибутку. Управління інноваційною діяльністю необхідно орієнтувати на ефективне використання інтелектуального потенціалу національної економіки та інтелектуальної власності. Регулювання розвитку ринку інтелектуальної власності має здійснюватись на основі науково-обґрунтованої стратегії економічного розвитку держави [12, с. 113].

Інтелектуальна власність є інституціоналізованими відносинами між суб'єктами господарської діяльності з приводу присвоєння інтелектуальних цінностей та використання інтелектуальних благ з метою інноваційного розвитку національної економіки. Сутність економічної реалізації інтелектуальної власності може проявлятися [4, с. 23]:

- у забезпеченні нової якості соціально-економічного та інноваційного розвитку, що визначається безперервністю процесу відтворення елементів, котрі формують інтелектуальну власність;

- в отриманні та присвоєнні доходу від інтелектуальної творчості у процесі реалізації інтелектуальної діяльності в інноваційних проектах;

- у забезпеченні самовираження особистості, її незалежності, суспільного визнання, популярності та престижності, а також мотивації до безперервності у відтворенні інтелектуальних цінностей.

Адекватний механізм реалізації інтелектуальної власності, зрештою, зумовлює високу якість економічного зростання, що проявляється в технологічному, інноваційному, інституційному, економічному та соціальному розвитку країни загалом. Творчий початок інтелектуальних цінностей взагалі та інтелектуальної власності зокрема, як продукту інтелектуальної творчості, визначає пріоритет соціально-економічного благополуччя проти економічної результативності функціонування суб'єктів національної економіки. Тому висока ефек-

тивність реалізації інтелектуальної власності — це стратегічний ресурс та засіб забезпечення гарантії інноваційного та соціально-економічного розвитку країни [3, с. 47].

Політика "відкритих" інновацій характеризує новий підхід до їхньої реалізації, що дозволяє отримувати максимальний прибуток від спільного створення та комерціалізації інноваційних проектів. Відповідно до принципів відкритих інновацій компанії використовують зовнішні джерела знань для того, щоб ефективно реалізовувати свої проекти [13, с. 9]. І, навпаки, відкривають доступ до своїх знань, щоб отримати максимальну прибуток від їх реалізації. Інноваційна система сприяє становленню новітнього технологічного укладу, формує національні конкурентні переваги та стає фактором довгострокового економічного зростання. Від функціонування національної інноваційної системи зрештою залежить темп дифузії інновацій у реальний сектор економіки країни [9, с. 121].

Управління інтелектуальною власністю стає найважливішою частиною загального керування інноваційними процесами. Тому ефективність механізмів управління інтелектуальною власністю значною мірою визначає результативність усієї інноваційної системи і суттєво впливає на темпи зростання ВВП. Чинна система управління інтелектуальною власністю не відповідає сучасним вимогам, оскільки ще не сформувала належна система регулювання правових відносин. У суб'єктів господарювання виникають проблеми пов'язані з відсутністю стратегії розвитку ринку інтелектуальної власності та з недосконалістю економічних механізмів взаємодії його учасників [5, с. 147].

Удосконалення механізмів управління інтелектуальною власністю, що засноване на дієвій стратегії, ефективних методах аналізу та відбору портфеля інтелектуальної власності, вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності вимагає підвищення ефективності реалізації інноваційних проектів [1, с. 127]. Водночас, врахування невизначеності та ризиків дозволить підвищити конкурентоспроможність суб'єктів господарювання та, зрештою, сприятиме активізації функціонування національної інноваційної системи, що відповідає потребам переходу до інформаційної економіки. Використання сучасних механізмів управління інтелектуальною власністю дозволяє забезпечувати високу віддачу від її використання, знижувати витрати на виробництво товарів та послуг, створювати вироби нового покоління, котрі мають високу конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках [6, с. 186].

Розробка ефективного механізму управління інтелектуальною власністю може бути здійснено за наявності високої якості суб'єктів, до функцій яких входить створення адекватного інституційного середовища для розкриття та розвитку людського капіталу. Основним завданням стає виховання творців стратегій та інститутів діяльності, не лише на рівні окремих суб'єктів, але й на рівні держави. Необхідним стає також розробка та освоєння програми підготовки інституціональних підприємців, які, оволодівши методологією формування інститутів, будуть здатні проводити моніторинг, добір та інституціоналізацію найбільш ефективних форм інновацій [8, с. 57].

Останніми десятиліттями уряди багатьох країн світу приділяють значну увагу ефективній реалізації віносин інтелектуальної власності, постійно удосконалюючи механізми її управління та законодавчого регулювання. Інтерес до проблем інтелектуальної власності, зумовлений зростаючою її роллю у процесах відтворення інтелектуального капіталу та його кінцевого продукту, що приймає в умовах ринкової економіки форму нематеріальних активів. Розуміння сутності та змісту інтелектуальної творчості, ролі інтелектуала та інтелектуальних спільнот у цьому процесі, причинно-наслідкових зв'язків соціально-економічного розвитку, визначати пріоритети стратегічного поступу, уміння бачити усі складові економічного прагнення до гуманізації та інноваційного удосконалення господарських відносин ось — деякі з якостей особистості підприємця, що забезпечують його орієнтацію на формування інституційного середовища інноваційного типу. Результати діяльності інноваційно-активних підприємств (нові товари, технології, послуги), що містять інтелектуальну власність, сприяють формуванню унікальних факторів попиту — нових потреб, нової якості, мають юридично оформлену монополію, надають стимул авторам, винахідникам, підприємцям, інвесторам [10, с. 11].

Особливого значення набуває управління інтелектуальною власністю в умовах невизначеності та ризиків. Наразі триває активна розробка механізмів управління інтелектуальною власністю для інноваційного сектора економіки, проте питання ідентифікації, аналізу та врахування ризиків практично не розглядаються. Водночас створення методології управління інтелектуальною власністю з урахуванням ризиків дозволило б суттєво знизити втрати на усіх етапах інноваційного процесу, підвищити ймовірність позитивного результату при реалі-

зації інноваційних проектів та загальну ефективність управління інноваційною діяльністю. Відсутність урахування ризиків більшою мірою проявляється на ранніх стадіях інноваційної діяльності, на стадії відбору інноваційних проектів. Такий відбір має базуватися на ефективній експертизі проектів, що потребує розробки методів оцінки інтелектуальної власності та інноваційних ризиків [2, с. 109].

Основними факторами, що сприяють розвитку інноваційної діяльності у національній економіці на сьогодні є: відносно високий освітній рівень та сприйнятливість нових знань працездатним населенням; розвинена мережа закладів вищої освіти та державних наукових організацій; наявність науково-технічних розробок, що визначають розвиток світової економіки, що дозволяє бізнесу розширювати свою участь у становленні і розвитку високотехнологічних наукоємних галузей та виробництв. Цілеспрямоване використання таких переваг має сприяти створенню конкурентоспроможних на світовому ринку товарів та послуг [15, с. 192].

Водночас, існують і фактори, що стримують розвиток ринку інтелектуальної власності. До них віднесено: недостатню державну підтримку інноваційної діяльності; недоопрацювання нормативно-законодавчої бази, що регулює інноваційну та інтелектуальну діяльність; недостатнє фінансування; слабка інформаційна забезпеченість учасників інноваційної діяльності; наявність значної кількості фінансових ризиків; нерозвиненість інфраструктури інноваційного ринку; старіння матеріально-технічної бази багатьох науково-дослідницьких підприємств; нестача кваліфікованих кадрів.

Інтелектуальна власність займає особливе місце у структурі нематеріальних активів організацій, становленні та функціонуванні інноваційної економіки. Виключне право на результат інтелектуальної діяльності — головний критерій визнання його об'єктом інтелектуальної власності, котрий стає нематеріальним активом лише під час здійснення бізнес-процесів [10, с. 13]. Інтелектуальна власність створює можливості монополізації виробництва товарів і надання послуг, отримання додаткового прибутку, сприяє підвищенню іміджу та інвестиційної привабливості країни, оскільки в економіці вона є частиною ресурсного потенціалу, використання котрого сприяє виробництву конкурентоспроможної інноваційної продукції та самостійним предметом купівлі-продажу.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, взаємозумовленість розвитку інтелектуальної власності та інноваційної сфери як частини системи економічних відносин, проявляється у виробництві, розподілі, обміні та споживанні нововведень, заснованих на інтеграційній участі підприємницьких структур та держави в інноваційній діяльності. Інтелектуальна власність та власність на продукт інноваційної діяльності, чітке означення прав власності під час проведення обмінних операцій між суб'єктами, які здійснюють інноваційну діяльність, та суб'єктами зовнішнього середовища є факторами функціонування інноваційної сфери. Нерозвиненість процесів конкуренції, брак власних коштів у організацій, обмеженість бюджетного та позабюджетного фінансування, висока вартість нововведень, тривалі терміни їхньої окупності стримують розвиток та поглиблення інноваційних процесів. Розвиток відносин інтелектуальної власності — один із найважливіших факторів диференціації в інноваційній сфері шляхом розширення спектру структур, що утворюють інноваційну систему держави.

Література:

1. Гарна С., Шнурко А., Дронов І. Інтелектуальна власність як складова нематеріальних активів підприємства. Інноваційна економіка. 2018. № 5 6, С. 126—130.
2. Крупіна С.В., Яблонська Н.В. Комерціалізація інтелектуальної власності в харчовій промисловості України. Економічні інновації. Випуск № 66. 2018. С. 106—112.
3. Лойко, С.В., Чередніченко А.О. Інтелектуальна власність підприємства: захист та ефективне використання. European scientific journal of Economic and Financial innovation № 1 (7) 2021. С. 41—51.
4. Матюк Т.В. Мазур Ю.В. Інтелектуальна власність та інноваційна діяльність як чинник економічного розвитку. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" // № 4(84), 2 т., 2020. С. 21—26.
5. Силка І.В. Теоретичні основи управління інтелектуальною власністю промислових підприємств. БізнесІнформ. 2019. № 7. С. 144—153.
6. Череп О. Г., Кузнецова А. Є. Інтелектуальна власність та її вплив на конкурентоспроможність. Економічний простір. 2018. № 137. С. 180—189.
7. Чернишов, О. Ю., Павловська, Ю. В. Вплив індексу інноваційного розвитку на стан економічного розвитку та бізнес-середовища України. Вісник соціально-економічних дослі-

джень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2022. № 1—2 (80—81). С. 145—162.

8. Юрченко О.В., Деділова Т.В., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Економічні аспекти впливу інтелектуальної власності на конкурентоспроможність підприємства. "Проблеми і перспективи розвитку підприємництва". № 28 (2022). С. 51—60.

9. Antosova, Gabriela and Jorge, Cifuentes. Jorge Valenzuela. Intellectual Property and Innovation Process under Goal 17 of Sustainable Development. *Civilizar Ciencias Sociales y Humanas*, 2019, vol. 19, no. 37, pp. 117—130.

10. Durand, C. and Milberg, W. Intellectual monopoly in global value chains *Rev. Int. Polit. Econ.*, 27 (2020), pp. 404—429.

11. Foster, Christopher. Intellectual property rights and control in the digital economy: Examining the expansion of M-Pesa International Journal Volume 40, 2024 — Issue 1, pp. 1—17.

12. Gold, E. Morin, J. and Shadeed, E. Does intellectual property lead to economic growth? insights from a novel ip dataset *Regul. Gov.*, 13 (2019), pp. 107—124.

13. Greco, Marco. Cricelli, Livio. Grimaldi, Michele. Strazzullo, Serena and Ferruzzi Gabriella. Unveiling the relationships among intellectual property strategies, protection mechanisms and outbound open innovation. *Creativity and Innovation Management* 31(2). 2022, pp. 1—14.

14. Mezzanotti, Filippo and Simcoe, Timothy 2023. "Innovation and Appropriability: Revisiting the Role of Intellectual Property", *Center for Economic Studies*, pp. 1—46.

15. Modic, D. Hafner, A. Damij, N. and Cehovin, Zajc. (2019), "Innovations in intellectual property rights management: Their potential benefits and limitations", *European Journal of Management and Business Economics*, Vol. 28. No. 2, pp. 189—203.

References:

1. Garna, S., Shnurko, A. and Dronov I. (2018), "Intellectual property as a component of the company's intangible assets", *Innovative economy*, vol. 5, pp. 126—130.

2. Krupina, S.V. and Yablonska, N.V. (2018), "Commercialization of intellectual property in the food industry of Ukraine", *Economic innovations*, vol. 66, pp. 106 — 112.

3. Loiko, S.V. and Cherednichenko, A.O. (2021), "Intellectual property of the enterprise: protection and effective use", *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, vol. 1, pp. 41—51.

4. Matyuk, T.V. and Mazur, Yu.V. (2020), "Intellectual property and innovative activity as a factor of economic development", *International scientific journal "Internauka"*, vol. 4, pp. 21—26.

5. Silka, I.V. (2019), "Theoretical foundations of intellectual property management of industrial enterprises", *BusinessInform.* vol. 7, pp. 144 — 153.

6. Cherep, O. G. and Kuznetsova, A. E. (2018), "Intellectual property and its impact on competitiveness", *Economic space*, vol. 137, pp. 180—189.

7. Chernyshov, O. Yu. and Pavlovska, Yu. V. (2022), "The influence of the innovative development index on the state of economic development and the business environment of Ukraine", *Bulletin of socio-economic researches: coll. of science works Odesa: Odesa National University of Economics.* vol. 1—2, pp. 145—162.

8. Yurchenko, O.V. Dedilova, T.V. Kirchata, I.M. and Shershenyuk, O.M. (2022), "Economic aspects of the influence of intellectual property on the competitiveness of the enterprise", *Problems and prospects of entrepreneurship development*, vol. 28, pp. 51—60.

9. Antosova, Gabriela. Cifuentes, Jorge and Valenzuela, Jorge. (2018), "Intellectual Property and Innovation Process under Goal 17 of Sustainable Development", *Civilizar Ciencias Sociales y Humanas*, vol. 19, pp. 117—130.

10. Durand, S. and Milberg, W. (2020), "Intellectual monopoly in global value chains", *Review of International Political Economy*, vol. 27, pp. 404—429.

11. Foster, Christopher. (2024), "Intellectual property rights and control in the digital economy: Examining the expansion of M-Pesa", *International Journal*, vol. 40, pp. 1—17.

12. Gold, E. Morin, J. and Shadeed, E. (2019), "Does intellectual property lead to economic growth? insights from a novel ip dataset *Regul.*", *Governance*, vol. 13, pp. 107—124.

13. Greco, M. Cricelli, L. Grimaldi, M. Strazzullo, S. and Ferruzzi, G. (2022), "Unveiling the relationships among intellectual property strategies, protection mechanisms and outbound open innovation", *Creativity and Innovation Management*, vol. 31, pp. 1—14.

14. Mezzanotti, F. and Simcoe, T. (2023), "Innovation and Appropriability: Revisiting the Role of Intellectual Property", *Center for Economic Studies*, vol. 1, pp. 1—46.

15. Modic, D. Hafner, A. Damij, N. and Cehovin, Zajc, (2019), "Innovations in intellectual property rights management: Their potential benefits and limitations", *European Journal of Management and Business Economics*, vol. 28, pp. 189—203.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2024 р.